

ABONAMENTUL.

Un an 120 cor. (60 lei)
 „ 60 „ (30 lei)
 „ 30 „ (15 lei)
 O lună 10 „ (5 lei)
 Jurnal. 50 fl. (25 bani)

Unirea

INSERTIUNI

Un șir garmond:
 odată C. 1:50 a doua
 și a treia oară C. 1:20

Manuscrise sunt să se
 trimită la Redacția
 „UNIRII“ Blaj.

Ziar național. — Apare în fiecare zi de lucru.

Dr. Augustin Bunea

† 30 Noemvrie 1909.

Măne se împlinesc zece ani de când
 a prăbușit, în urma unui strajnic atac
 de apoplexie, cea mai puternică
 și mai reprezentativă personalitate din
 istoria modernă a Bisericii române
 unite, canonicul blăjan dr. Augustin
 Bunea. Moartea neașteptată a lui în
 cea mai frumoasă vârstă a bărbăției
 și în mijlocul încordatei activități cul-
 turale pe care o desvoltă în clipele
 despre cari nime nu credea, că vor fi
 celea din urmă, a așternut un imens vâl-
 de durere preste întreagă Românimea de
 dincoace de Carpați. Inmormântarea lui
 a luat proporțiile unei grandioase ma-
 nifestări naționale, căci toți simțiam în
 zilele acelea reci de toamnă târzie, că
 cu moartea lui am pierdut una din celea
 mai mari valori morale și una dintre
 celea mai neclintite forțe de luptă pe
 cari le aveam în împrejurările grele
 ale-atunci.

Originar din Țara Oltului, care ne-a
 dat în veacul al XVIII pe Inochentie
 Klein, cu care sămăna în atâtea privințe,
 și pe eruditul monah Samoila Klein, și
 petrecându-și anii tinereții fragede în
 Brașovul atât de românesc și de entu-
 siast, Augustin Bunea a știut păstra în
 odată viața lui seriozitatea demnă,
 mândria potolită, vigoarea sufletească
 și energia oțelită a olteanului crescut în
 efortul tare și sănătos dela poalele mun-
 tului.

Reîntors din Roma papală, unde
 a desăvârșit studiile, noul doctor în
 teologie s'a impus repede prin cuno-
 ștințele sale temeinice, prin neobiceiuita
 și putere de muncă și prin puternicul
 său simț național, care nu cunoștea
 înșurșăcările.

Împrejurările l-au silit să se ocupe
 cu știința istorică începând a scrie la o
 vârstă înaintată, când alții de obicei
 încep a moțai îmbătați de glorie, și a
 îmbogăți literatura istorică ardeleană
 cu lucrări neîntrecute până azi. Sigur,
 și cu puterea lui de muncă, cu devota-
 mentul lui pentru știință, cu talentul și
 asuflețirea lui ne-ar fi dat cu mult mai
 mult dacă n'ar fi fost silit să-și pulve-
 rizeze energia în ocupații atât de mul-
 ple și atât de străine de știință...

Dar taina popularității mari și a
 respectului, de care se bucura învățatul
 canonic blăjan, nu erau serierile lui
 istorice, cari au aruncat atâtea lumină
 asupra trecutului nostru de lupte și su-
 ferințe, ci personalitatea puternică și
 caracterul lui de o mărimă classică.
 Bunea era o personalitate reprezentativă
 în cel mai strict și mai frumos înțeles
 al cuvântului. El reprezenta vechea tra-
 diție de muncă, de avânt, de jertfă și de
 luptă, care a făcut ca Biserica unită să
 aibă un rol atât de important în evo-
 luția neamului nostru. Și când s'a stins
 și el, simțiam, că s'a tăiat brusc firul
 tradiției acestei Biserici, pentru că... de
 nicăiri nu vedeam ridicându-se urmașul.

Dela moartea lui Bunea s'au scurs
 zece ani, cel mai furtunos deceniu din
 istoria neamului nostru. Nici odată
 Biserica unită n-a simțit mai adânc
 lipsa marelui om de muncă și de luptă
 ca în vremile acestea de amortială și
 apatie, de goană nebună după situații
 și de părăsire a idealului; vremi lipsite
 de avântul îndrăzneț și cutezător, fără
 care nu se poate săvârși nimic mare
 în lumea asta.

Augustin Bunea.

— câteva amintiri. —

De marele preot Augustin Bunea îmi aduc
 aminte, de când eram școlar în clasele inferio-
 oare ale liceului din Blaj. E cunoscut, doar,
 de când lumea, că cei mici totdeauna își aduc
 aminte de cei mari, numai cei mari nu-și prea
 aduc aminte de cei mici. Atențiunea tuturor e
 îndreptată în sus, foarte rar în jos.

Așa și noi băieții îl cunoșteam foarte bine
 pe părintele canonic, Augustin Bunea, după
 cum îl cunoșteam și pe ceilalți canonici și
 domni din Blaj. Par'că acum îl văd cum stă
 neclintit, ca o statuă, în strana lui de canonic,
 adâncit în rugăciune ori meditații sfinte; cum
 se coborâ în șir cu ceilalți canonici, se în-
 chină oucernic înaintea sfântului altar și
 înaintă, măreț și plin de demnitate, printre
 rândurile noastre. Dacă n'ar fi purtat ochelari,
 ai fi cugetat că e un zeu, coborât din înălțimile
 Olimpului între muritorii de rând, atâtea măreție
 antică înfățișă acest chip.

Când slujia în catedrală, slujia și el cu
 aceeași asistență, cași ceilalți canonici; atâtea
 doar că el citia cu mai mare măiestrie decât
 alții. Era citeț foarte bun. Auziai tot cuvântul,
 ce-l spuneai, respicat, hotărât și nu știm cum,
 dar deosebit de dulce. Par'că ar fi urmat nu
 știu ce curs de dicțiune românească, atâtea
 dulceață era în graiul său. Avea ceva din ce
 numesc Italianii „la lingua toscana in bocca
 romana“ (limb toscană în gură romană) — adecă

farmecul cel mai desăvârșit al graiului, însu-
 șire de neprețuit pentru un orator. Unde mai
 pui timbrul vocii sale sonore, de o sonoritate
 metalică?

Cuvântând, l-am auzit numai de douăori:
 în Iunie 1905, comemorând pe Timoteiu Cipariu
 și în Martie 1907, protestând în cel dintâu
 meeting popular, ținut la Blaj contra faimoasei
 legi școlare a lui Apponyi. Panegiricul despre
 Cipariu, tipărit într'o broșură deosebită, l-a
 cîntit de pe amvon. Discursul de protestare
 contra legii lui Apponyi l-a rostit liber, de pe
 balustrada catedralei, înaintea poporului adunat
 în număr mare pe piața Blajului. De amândouă
 dățile mi-a lăsat aceeași impresiune puternică,
 de nedescris.

Par'că acum îl văd suind amvonul, după
 sfânta liturghie, în ziua de 25 Iunie 1905.
 Când și-a întocmit ochelarii și și-a despăturat
 discursul, începând să cetească. Ne uitam la el
 cu oarecare milă, să nu zic dispreț. Intre ora-
 torii din Blaj, de pe vremea aceea, unul singur
 își pune ochelarii și își ceta predicele. Fiind
 însă foarte bătrân și neputând ceta bine, de
 multeori se împiedecă în mijlocul propoziției,
 încât noi, cei mai tineri, ne pierdeam răbdarea
 și nu-l mai puteam urmări. La el ne gândiam
 și cu el îl asemănăm, în naivitatea noastră
 copilărească, și pe părintele Augustin Bunea.
 Când a început să-și cetească discursul. Dar
 iată, că vorba lui se înșirue frumoasă, limpede
 și curgătoare, ca o apă de munte de pe iubita
 lui Țara Oltului; el nu se împiedecă de loc, ci
 cetește, de te răpește. Par'că n'ar fi între el
 și între noi manuscrisul, care despărtește, ci
 s'ar uita deodată în sufletele noastre, atâtea
 comunicativitate, atâtea contact direct a știut
 el stabili între sine și între noi dela primele
 propoziții citite. Până atunci nu aveam idee,
 că se poate ceta cu mai multă măiestrie, decât
 știu alții roști. El ne-a arătat mai întâiu în
 Blaj, ce artă mare e cetitul. Când a ajuns la
 pagina 9—10 a discursului său despre Cipariu,
 citând următoarele fraze din „cuvântul la inau-
 gurarea Asociațiunii, despre limba românească:
 un tezaur născut cu noi dela țitele mamei
 noastre, dulce ca sărutările măicuțelor, când
 ne aplecau la sinul lor, tezaur mai scump de-
 cât viața, care de le-am fi pierdut, de l-am
 pierde, de vom suferi vre-odată, ca cineva cu
 puterea, au cu momenele să ni-l răpiască din
 mâinile noastre, — atunci mai bine, mai bine
 să ne înghiță pământul de vii“ ș. a. Intonân-
 du-le așa, cum numai el știă intona, par'că ne
 mai eram pe pământ, ci plutiam, purtați de va-
 lurile cuvintelor lui, în sferile cerești. Abia
 la sfârșitul discursului, după ce a spus, ce ar
 face el din Blaj, pentru ca să devină cu ade-
 vărat „tăria cea mare a Românimei luminate
 de peste munți“ după cum zicea la 1887 Ale-
 xandru Odobescu, dar nu poate face nimic
 între împrejurările noastre, între care se află,
 abia atunci, când am văzut mărgelile de lacrimi
 strălucind în ochii tuturor și că ingenunche
 toți și trebuie să ingenunchiu și eu — abia
 atunci am revenit la realitate.

Și acum, ulterior, când stau și mă gân-
 desc la cuvântul acela, stau cu totul toropit de

impresiunea puternică ce mi-a produs și nu pot să zic altceva decât cunoscutul vers de Vlahuță:

„Ca'n basme-i a cuvântului putere;
El lumi aievea-ți face din păneri,
Și chip etern din umbra care piere
Și iarăși azi din ziua cea de ieri“.
Tot așa a vorbit și în 1907.

Nouă elevilor nu ni se da voie să luăm parte la meeting, ba ni se spunea, că dacă ne vor afla autoritățile civile și vor cere se fim pedepsiți, să ne dăm seama ce ne așteaptă: eliminarea din toate școlile patriei. Cu toate acestea, unii ne-am luat inima la dinți și ne-am dus. Au vorbit ei mai mulți la adunarea aceea dar nici unul ca Augustin Bunea. Nu în zadar eră el istoricul neamului. A luat-o de departe, de când ne-am plămădit noi ca neam în lume, arătând, că dacă am ajuns, până unde am ajuns, cauza e că ne-am știut păstră totdeauna firea noastră cu totul deosebită de a altor popoare. Ba a înviat și morții din morminte, pentruca să ne dea învățăturile de lipsă. — Nici când n'am văzut o adunare țărănească de protestare mai vijelioasă decât aceea! „Nu vrem!“ „Nu vrem!“ „Nici în ruptul capului nu ne invoim!“ Marea aceea de capete și de brațe, ridicate puternic spre protestare, eră, pare că, un ocean imens, sbiciuit de furtună. Furtuna, care sbiciuia, era glasul lui Bunea.

Când am părăsit pe furis adunarea, cum pe furis am și venit la ea, ne ziceam noi, între noi, ca unii cari știam, vezi, dragă Doamne, istoria literaturii române: „Bărnuțiu în 1848 n'a putut cuvânta mai frumos, ca Bunea astăzi!“

Acestea sunt amintirile mele despre Bunea.
I. Georgescu.

Criza externă. Criza politică externă provocată de atitudinea dlui I. C. Brătianu la Conferința de pace a atins apogeul. Ultimatul Consiliului Suprem a fost comunicat guvernului român Luni d. a. între orele 5 și 6.

Cuprinsul lui a produs o impresie profundă asupra opiniei publice, care pare că își dă seamă, instinctiv, mai bine de greutatea situației decât diplomației noastre de profesione.

Se țin mereu consilii de miniștri în cari se discută situația. Publicul neorientat face noi și noi combinații fără a primi de nicăiri o lămurire competentă.

Se pare, că guvernul va răspunde la termenul fixat înștiințând Consiliul Suprem, că o atitudine definitivă poate fi luată numai de parlament.

În vremea aceasta, când opinia publică așteaptă cu o nerăbdare ușor de înțeles soluția grabnică a crizei, oficiosul d. Brătianu se pierde în discuții sterile, vorbind nu de situația grea a României ci de aceea a Consiliului Suprem, scriind în numărul său de Joi:

„Amenințarea unui stat aliat cu ruperea relațiilor, atunci când înțelegerea reia în schimb legăturile cu vrăjmașii, nu face de cât să învedereze și mai mult situațiunea grea în care se găsește Consiliul Suprem. De aceea noi credem că dacă nota remisă eri poartă semnătura tuturor marilor state aliata, explicațiunea trebuie căutată într-o solidaritate care mai există numai de formă și nu de fapt între cei mari. De altfel e momentul să ne întrebăm cu acest prilej cu ce autoritate ica Consiliul Suprem asemenea hotărâri cari ar putea fi numai în căderea Conferinței?

În numele cui acest Consiliu Suprem adresează ultimatum unui aliat? E o ciudățenie de care istoria, în cercetările ei de mâine, va avea să fie cu drept cuvânt surprinsă.

Reprezentând doar un abuz de putere, statele se vor desolidariza mâine rând pe rând de acțiunea Consiliului Suprem, tocmai din cauza acestor abuzuri de putere. De altfel această acțiune a Consiliului, azi mai mult ca ori când, reprezintă numai o acțiune trecătoare. De aceea România poate afirma ori cât ar părea aceasta de contradictorie, solidaritatea ei cu politica războiului, afirmându-se în același timp în contra politicii Consiliului Suprem care e trecător.

Informațiuni.

— **Redacțional.** Din cauza mării sărbători naționale de mâine, numărul proximal al siarului nostru va apărea Marți la ora obicinuită.

— **Institutele de învățământ din Blaj** invită cu toată onoarea P. T. public din loc și jur la festivitățile naționale, ce le va aranja Luni în 1 Decembrie a. c. din prilejul aniversării Unirii Ardealului, Banatului și a părților ungarene cu Țara Mamă. Program. 1. La orele 8^{3/4} Serviciu divin solemn, împreună cu Te Deum în catedrala Mitropoliei. 2. După serviciul divin conduct festiv. 3. Adunare populară în fața catedralei. Va cânta corul studenților în teologie. Cuvântarea va rosti-o prof. Dr. V. Macaveiu. 4. Prezentare în corpore la rezidența mitropolitană. Va cuvânta Ion F. Negruțiu, directorul Școlii normale. După prânz la ora 3, în Sala de gimnastică a liceului *serbare școlară*. Oficiile publice și corporațiunile sunt respectuos rugate să binevoiască a lua parte în corpore la aceste serbări naționale.

— **Rectificare.** În câteva exemplare ale numărului nostru de ieri s'a introdus în articolul prim o greșală regretabilă. Propoziția întâie a celui articol trebuie cetită:

Războiul mondial, care a aruncat într-o încăerare ne bună popoarele dela un capăt al lumii la celalalt, ne-a adus pe lângă milioanele de văduve și orfani, de orbi și schilavi, pe lângă râurile de lacrimi și de sânge, un desechilibru moral, ce emenintă un într'un anume moment întregă civilizația europeană modernă, pentru care a visat, muncit, luptat și suferit nesfârșita serie de antecesori.

— **Guvernul Budapestan și funcționarii unguri dela noi.** Oficiul maghiar »Budapesti-Közlöny« publică o ordonanță după care guvernul maghiar nu plătește nici o despăgubire funcționarilor din teritoriile ocupate cari nedepunând jurământul, au fost înlocuiți de guvernele nouilor state. Dintre funcționarii aceștia refugiați în Ungaria vor primi lefurile numai aceia cari vor putea dovedi că au fost expulzați din teritoriile ocupate ori cari au obținut posturi efective în Ungaria.

— **Urmările opreliștei beuturilor alcoolice.** Măsurile luate în Anglia în decursul războiului pentru a micșora consumul beuturilor alcoolice au dat rezultate uimitoare. Pe când în 1914 au fost condamnate pentru beție 60.000 persoane, în anul acesta au fost numai 1670 condamnări dintre cari 671 bărbați și 999 femei.

Numărul condamnărilor la muncă zilnică și la închisoare de durată mai lungă a scăzut cu 51 la sută iar a condamnărilor pentru delict cu 84 la sută.

— **Serbia semnează.** Consiliul Suprem a remis și guvernului sârbesc un ultimatum identic cu cel trimis guvernului nostru. Guvernul sârbesc a răspuns, în deosebire de al nostru, că va semna tratatul dela Saint-Germain.

— **Armata română în Ungaria.** Se știe, că Antanta a cerut României să și retragă armata la hotarele fixate de Conferința păcii evacuând întreg teritoriul unguresc, care nu-i aparține. Acum însă ziarele de dincolo publică sub rezervă, știrea, că Consiliul Suprem ar fi în-cuviințat ca pentru moment să nu se retragem pe frontierele cari ne-au fost desemnate. Pentru câțva timp trupele noastre vor ocupa linia strategică a Tisei.

— **Bolșevismul în Viena.** În Viena chinuită de foame și de frig a izbucnit revoluția bolșevistă. Guvernul a fost răsturnat și miniștri arestați. Locul guvernului l'a luat dictatura proletară.

— **Un interview al contelei Apponyi.** — »Der Morgen« din Viena reproduce interviewul acordat de contele Albert Apponyi ziarului »Az Est« relevând declarația acestuia, că pentru asigurarea viitorului statului maghiar este nevoie de reinstalarea monarhiei. Ziarul vienez constată, că în afară de partidul socialist al cărui membri au fost în majoritate internați de guvernul lui Friederich, toate celelalte partide politice agită astăzi pe față pentru reintroducerea monarhiei.

— **Problema Basarabiei.** Parlamentarii basarabeni, reprezentanți ai majorității ca și ai minorităților vor scrie o adresă către Conferința de pace, prin care se va expune situația acestei provincii care prin alegerile pentru Constituanta României Mari s'a pronunțat definitiv pentru alipire.

Se speră, că prin acest act se va recunoaște, în sfârșit, starea de fapt de astăzi și din partea aliaților.

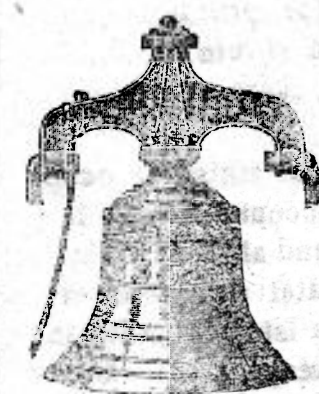
Extras din ordonanța Nr. 21 și 25 (modificată).

1. Vor fi considerați ca infractori;
a) Acei cari fără rea credință prin localități publice gări, trenuri, pe străzi, etc. vor comunica, colporta, comenta în orice chip, știri ficte adevărate, fie imaginare, sau păreri relative la operațiunile de războiu, situația și dislocarea trupelor, dispozițiunile autorităților militare, sau orice chestiune privitoare la armata română.

2. Această infracțiune se va judeca și condamna de pretori în prima și ultima instanță, cu închisoare până la un an și cu amendă până la 2000 Lei.

Când faptele de mai sus se vor fi săvârșit în scopul de a spiona, sau trada, se aplică pedepsele prevăzute de legile penale în vigoare în timp de războiu.

Fiul lui Antoniu Novotny,

turnătorie de clopote și fabrică de scaune de fer pentru clopote. □ □

TIMIȘOARA-FABRIC.

(113) 1 52

Calculări de preț se frimil gratuit. :: ::

Redactor responsabil: Dr. Zenovie Păclisanu.

Numărul cenzurat de: V. Suciu.